

Lütfi Zadə dühasının işığında

Berklı Kaliforniya Universitetində Lütfi Zadənin 95 illik yubileyinə həsr olunmuş beynəlxalq konfrans keçirilib

ABŞ-ın Berklı Kaliforniya Universitetinin Beynəlxalq Evinde (International House) dünya şöhrətli azərbaycanlı alim Lütfi Zadənin “Qeyri-səlis çoxluqlar” nəzəriyyəsinin 50 illiyinə və anadan olmasının 95 illik yubileyinə həsr olunmuş Soft Computing üzrə VI Beynəlxalq konfrans keçirilib. Konfransda dünyanın bir çox, o cümlədən ABŞ, Azərbaycan, Fransa, Yaponiya, Belçika, Norveç, Ukrayna, Meksika, Kanada, Almaniya, Polşa, İspaniya və s. ölkələrdən olan alimlər 132 elmi məqalə ilə çıxış edib.

Konfransın baş katibi, Azərbaycan Texniki Universitetinin dosenti, texnika elmləri doktoru Şahnaz Şahbazova çıxışında Lütfi Zadə dühasının işığına toplaşmış qonaqlara görkəmli azərbaycanlı alimin elmi fəaliyyəti haqqında geniş məlumat verib. O, konfransın Berklı Kaliforniya Universitetinin elmi həyatında mühüm yer tutduğunu qeyd edərək professor Lütfi Zadə ilə bir arada olmaqdan sevinc hissi keçirdiyini bildirib. Professor Lütfi Zadənin Soft Computing sahəsində nailiyyətlərinin yüksək qiymətləndirildiyini bildirən Şahbazova 2016-cı il mayın 21-ə olan məlumata əsasən

L.Zadənin məqalələrinə, nəşrlərinə edilən istinadların sayının çox böyük olduğunu qeyd edib. Alimin bütün elmi işləri üzrə 160644 istinadlar vardır. Onun təkcə 1965-ci ildə nəşr olunmuş məşhur “Fuzzy Sets” məqaləsinə 60250 dəfə istinad olunub. Təkcə 13 məqaləsinə isə 1500 dəfə istinad göstərilib. Lütfi Zadənin işləyib hazırladığı qeyri-səlis məntiq nəzəriyyəsinin mühəndis tətbiqləri daha çox məşhurdur. ABŞ, Yaponiya, Avropa və Asiyada qeyri-səlis məntiqə bağlı 50000-dən çox patent alınmışdır. Patentlər rabitə, istehsal, sənayeyə nəzarət, kompüter aparat təminatı və proqram təminatı, tibbi diaqnostika və hətta kinoda xüsusi effektlər kimi müxtəlif sahələri əhatə edir.

Çoxsaylı müsahibələrin birində professor Lütfi Zadəyə “qeyri-səlis məntiqin gələcək tədqiqatlarda yeri” adlı bir sualla müraciət olunub. Onun cavabı belə olub: “Mən ona inanıram ki, müasir elm ikivalentli məntiqə əsaslanır, baxmayaraq ki, nəticədə ən çox elmi nəzəriyyələr qeyri-səlis məntiqin ən azından bir hissəsi olacaqdır. Lakin bunu reallaşdırmaq üçün uzun müddət lazım olacaqdır. Mən belə düşünürəm ki, önümüzdəki illərdə,

biz xüsusilə axtarış və sual-cavab, internetdə olan qeyri-səlis məntiqin əsas tətbiqləri kimi, böyük bir tətbiq sahələrinin şahidi olacağıq”.

Bu cavab professor Lütfi Zadənin bizim dövrdə çox görkəmli mütəfəkkir, dahi olmasına bir parlaq nümunədir. Mən bir daha onu demək istəyirəm ki, o, bizə yol göstərən, bizə istiqamət, fikir, ideya verən və bizim elmi tədqiqatlarımızda hansı sahələrə diqqət etməyi göstərən alim, müəllim, dahi-dir. Biz onunla çox fəxr edirik və biz ona cansağlığı və onun elmi fəaliyyətində uğurlar arzulayıyıq.

Daha sonra çıxış edən professor Lütfi Zadə konfrans iştirakçılarını salamlayaraq tədbirin əhəmiyyəti, onun gətirdiyi yenilik və nailiyyətlər bərsində öz fikirlərini söyləyib. Konfransda böyük görkəmli alimlər ordusunun iştirakından, onlarla bir daha görüşündən məmnunluğunu ifadə edərək tədbirin reallaşdırılmasında zəhməti olan hər kəsə, xüsusən Azərbaycan Respublikasının Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyinə, Yaponiyanın “Omron Corporation” təşkilatına, NAFİPS (North American Fuzzy Information Processing Society) cəmiyyətinə, konfran-

sın baş katibi, Azərbaycan Texniki Universitetinin dosenti, texnika elmləri doktoru Şahnaz Şahbazovaya, konfransın katibləri - Kanadanın Edmonton Universitetinin professoru Marek Z.Reformat, Polşa Elmlər Akademiyasının Elmi-Tədqiqat Sistemləri İnstitutunun İntellektual Sistemlər laboratoriyasının müdürü, professor Januş Kasprjikə, ABŞ-ın Texas ştatının El-Paso Universitetinin professoru Vladik Kreynoviçə və Nyu-York, İONA kollecinin professoru Ronald Yagerə öz dərin minnətdarlığını bildirib. Professor Lütfi Zadə daha sonra öz bioqrafiyasına qayıdaraq Azərbaycanın paytaxtı Bakı şəhərində anadan olmasını, orta məktəbi Bakıda oxumasını, Bakı həyatı haqda nostalji ifadələri və “Mən Bakılıyam” sözünü dəfələrlə işlətməklə konfrans iştirakçılarını heyrləndirib: “Mən buradan Azərbaycan xalqına xoş arzularımı bildirərək, əminliklə demək istəyirəm ki, Azərbaycan düzgün yoldadır. Birinci ona görə ki, onun neft-qaz sənayesinin inkişafına üstünlük verməsi, ikinci səbəb isə - Azərbaycanın rəhbərliyidir. Prezident İlham Əliyev çox savadlı və müdrik adamdır. Mənim fikrimcə, İlham Əliyev və onun siyasəti

Azərbaycanı düzgün istiqamətdə irəli aparır və aparacaq. O, enerjili, təşəbbüskar və uzaqgörən adamdır. Buna görə də düşünürəm ki, sadalanan keyfiyyətlərin bir şəxsdə cəmlənməsi Azərbaycanın parlaq gələcəyinə təminat verir. Onu da qeyd etməliyəm ki, Azərbaycanın müstəqil siyasət yeritməsi məni sevindirir”.

Yaponiyanın “Omron Corporation” şirkətindən olan alim Hiroşi Nakajima professor Lütfi Zadə ilə ilk tanışlığından söhbət açaraq illərlə təmsil etdiyi təşkilatın L.Zadə nəzəriyyəsinin tətbiqi ilə proqram təminatı və istehsal proseslərində əldə etdiyi gəlirlər bərsində öz fikirlərini bölüşüb. Təmsil etdiyi təşkilatın professorla hazırda sıx əlaqələr saxladığını qeyd edən natiq azərbaycanlı alimə bundan sonra da elmi

uğurlar və möhkəm cansağlığı arzulayıb. ABŞ-ın Texas ştatının El-Paso Universitetinin professoru Vladik Kreynoviç professor Zadə ilə illər uzunu tanışlığından və birgə elmi əməkdaşlığı haqqında məlumatlar verərək professorun alimlərə tövsiyə etdiyi yolun əhəmiyyətindən danışib. O, beynəlxalq konfransın gənc alimlərə elmi, mənəvi təsirdən söz açaraq, ideyaları ilə bütün alimlərə stimül olan Lütfi Zadəyə öz təşəkkürünü bildirib.

Fransanın Pierre et Marie Curie Universitetinin professoru Bernadette Bouchon-Meunier professor Zadə ilə həmmüəllifi olduğu “Qeyri-müəyyənlik, qeyri-səlislik və biliklərə əsaslanan sistemlər” beynəlxalq jurnalın nəşri, Zadənin “Qeyri-səlis çoxluqlar” nəzəriyyəsinin 50 illiyinə həsr olun-

muş xüsusi buraxılışın nəşrindən və professor ilə birgə elmi fəaliyyətdən geniş danışaraq konfrans iştirakçılarına əhəmiyyətli məlumatlar verib.

Polşa Elmlər Akademiyasının Elmi-Tədqiqat Sistemləri İnstitutunun İntellektual Sistemləri laboratoriyasının müdürü, PEA-nın akademiki, məşhur alim Januş Kasprjik Lütfi Zadənin elmi irsi və xüsusən son elmi nəticələrini geniş şərh edərək onun fikir, ideyalarının nəzəri və praktiki əhəmiyyətindən danışib.

Konfransda professor Lütfi Zadənin “Təbəqələşmə, hədəf şəbəkəsinin əldə edilməsi və artan prinsiplərin genişləndirilməsi” mövzusunda məruzəsi dinlənilib.

Oruc MUSTAFAYEV,
“Azərbaycan müəllimi”